Lausunto
22.10.2024

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaostolle

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Medialiitto kiittää valtiovarainvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto valiokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (”talousarvio”). Esitämme kunnioittavasti huomiomme talousarvioon lausuntopyynnön teeman mukaisesti keskittyen talousarvioon liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan osalta (painotukset ja kipupisteet).

Pääviestit

- Median tukeminen Suomessa on käytännössä yhden yhtiön eli valtio-omisteisen Yleisradion tukemista. Yksipuolinen yhden mediayhtiön tukeminen on maan median monipuolisuuden ja monimuotoisuuden kannalta huolestuttavaa.
- Kertaluontoisen mediatuen loppuminen uhkaa Postin hinnankorotuksista kärsivien pienten paikallislehtien olemassaoloa vuonna 2025.
- Liikenne- ja viestintävirastolle tulee varata riittävät, osaavat resurssit.
- Medialiitto pitää kirjojen arvonlisäveron korottamista virheenä. Kirjojen arvonlisäveron neljän prosenttiyksikön veronkorotus nostaa Suomen EU:n toiseksi kovimmaksi kirjojen ja oppimateriaalien verottajaksi.
- Lukemista ja lukutaitoa on jatkossakin tarpeellista ja tehokasta tukea mahdollisimman matalan arvonlisäverokannan avulla. Luotettava tieto on toimivan demokratian edellytys, osaamisen ja sivistyksen peruskivi sekä Suomen henkisen huoltovarmuuden tae.

Talousarvion mediapolitiikkaan liittyvä rahoitus on yksipuolista

Median tuet keskittyvät edelleen vahvasti Yleisradiolle. Se, että rahoitetaan laveasti Yleisradion toimintaa ilman tasapuolista mediapolitiikkaa, on omiaan vaarantamaan riittävän alueellisella ja paikallisella tasolla toteutuvan tiedonvälityksen sekä jopa edistämään uutiserämaiden syntymistä. Moniäänisen, koko maan kattavan

uutismediakentän rapautuminen on riski tiedon huoltovarmuudelle ja kansakunnan henkiselle resilienssille.

Parlamentaarisen Yleisradio-työryhmän ehdotus Yleisradion rahoituksen indeksikorotusten jäädyttämiseksi kolmeksi vuodeksi merkitsee vain pientä muutosta valtion yleisradioyhtiön budjettiin.

Lisäksi Yleisradion määrärahasta perittävää arvonlisäveroa korotetaan jo hallitusohjelmassa sovitusti 10 prosentista 14 prosenttiin. Se tapahtuu kuitenkin vasta vuonna 2026. Arvonlisäveron korotuksen nettovaikutus on pieni, koska samanaikaisesti lisätään Yleisradion ostopalveluja, joista maksettu arvonlisävero voidaan vähentää.

Yleisradion toiminnan rahoitus on sidoksissa kansalaisten ja yritysten maksukykyyn. Yleisradioyhtiön kulut tai investointitoiveet eivät sellaisenaan linjaa rahoitusta. Medialiiton näkemyksen mukaan on reilua, että myös valtion omistama yleisradioyhtiö osallistuu edes pieneltä osin julkisen talouden säästötalkoisiin.

Medialiitto korostaa, että Yleisradion yhtiöstä riippumaton valvonta ja Yleisradion tarkkarajainen, EU:n valtiontukisääntelyn mukainen sekä myös yksityisen median elinvoiman turvaava tehtävän määrittely ovat Yleisradion rahoituksen rinnalla olennaisia mediapoliittisia päätöksiä.

Sanomalehtien jakelutukiesitys on linjassa valtioneuvoston asetuksen kanssa

Talousarviossa esitetään sanomalehtien jakelutukeen varattavaksi 15 miljoonaa euroa. Se on linjassa postilain muutoksen ja sen yhteydessä annetun Valtioneuvoston asetuksen sanomalehtijakeluun myönnettävästä väliaikaisesta valtionavustuksesta (820/2023) kanssa.

Postilain muutos kevensi yleispalvelukirjeiden jakelupäiviä kolmeen päivään viikossa koko maassa. Valtioneuvoston asetuksen mukaan tiedonvälitystä tuetaan kilpailutettavalla ja määräaikaisella valtionavustuksella, jonka tarkoituksena on varmistaa sanomalehtien jakelun jatkuminen myös haja-asutusalueilla, joilla ei ole varhaisjakeluverkkoa.

Sanomalehtien jakelutuki ei ole uutismedian kustantajille myönnettävää mediatukea, vaan se maksetaan jakeluyrityksille. Käytännössä jakelutuki maksetaan pääsääntöisesti Postille, joka voitti jälleen Liikenne- ja viestintäviraston järjestämän kilpailutuksen lähes kaikilla kilpailutuksen kohteena olleista noin 40 avustusalueesta.

Mikäli jakelutukeen varattavaa määrärahaa jää haja-asutusalueiden viisipäiväisen jakelun turvaamisen jälkeen jäljelle, tulisi harkita määrärahan uutta kohdentamista Postin kohtuuttomista hinnankorotuksista kärsiville pienille paikallislehdille. Kuluvana

vuonna 2024 näitä paikallislehtiä auttaa kertaluontoinen mediatuki, mutta ilman uusia tukipäätöksiä on vuonna 2025 konkreettisena uhkana uutiserämaiden syntyminen eri puolille Suomea.

Liikenne- ja viestintävirastolle tulee varata riittävät resurssit

Talousarvion mukaan liikenne- ja viestintävirastolla on vastuullaan monia viestintätoimialan viranomaissääntely-, valvonta-, ohjaus-, hallinto- ja palvelutehtäviä, jotka liittyvät muun muassa tietovarantoihin, toimintavarmuuteen ja markkinoihin.

Liikenne- ja viestintävirasto on media-alan keskeinen valvontaviranomainen. Erityisesti kasvaneen EU-sääntelyn (esimerkiksi digipalveluasetus, datasäädös, kyberturvallisuusdirektiivi, medianvapaussäädös) myötä virastolle tulee uusia tehtäviä. Tämä edellyttää sitä, että valvontaviranomaisille tulee kohdentaa lisää kokeneita resursseja ja erityisesti osaamista uusien säädösten valvontatehtävien hoitamiseen.

Riittävät, osaavat viranomaisresurssit lisäävät media-alan oikeusvarmuutta sekä edistävät myös digitaalisen liiketoiminnan sekä yhteiskunnan kehittämistä. Viraston neuvonta- ja ohjaamistehtävään olisi suunnattava riittävästi osaavia resursseja.

Kirjojen arvonlisäveron korottaminen oli virhe

Medialiitto vastusti voimakkaasti kirjojen arvonlisäveron korottamista. Media-alaan kohdistuvien arvonlisäveron korotusten sijaan Suomen tulisi käyttää Euroopan unionin oikeudessa annettu mahdollisuus siirtää kirjat ja lehdet ns. superalennettuihin verokantoihin. Suoraan kuluttajahintoihin vaikuttava arvonlisäverotus on tehokkain keino tukea kansalaisten mahdollisuutta lukea laadukasta sisältöä ja luotettavaa tietoa.

Lukemisen veronkiristyksen kohdalla kokonaishyödyt valtiolle jäävät hyvin heikoiksi, sillä kirjojen verottaminen osuu maamme tärkeimpään luonnonvaraan, oppineeseen ja sivistyneeseen kansaan. Hyvä lukutaito ja luetun ymmärtäminen ovat oppimisen perusta, ja nämä taidot kehittyvät lukemalla.

Hallitusohjelmassa sitoudutaan vahvistamaan lasten ja nuorten lukutaitoa. Kirjojen verotuksen kiristäminen on tämän tavoitteen vastainen toimi. Arvonlisäveron korottaminen heikentää kuluttajan ennestään heikkoa ostovoimaa.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Ismo Huhtanen
lakiasiainjohtaja, Uutismedian liitto

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.